

Hat évtizede a talajkutatásban

Dömsödi Jánost, az egykori Nyugat-magyarországi (Soproni) Egyetem Geoinformatikai Karának nyugalmazott egyetemi docensét, lapunk rendszeres vendégszerzőjét Magyar Ezüst Érdemkereszttel tüntették ki Szent István-nap alkalmából a termőföld és a kertészeti termelés hozamait segítő hat évtizedes talajkutató-fejlesztő tevékenysége elismeréseként. Egykori tanítványa, későbbi munkatársa, Kovács Miklós ismerteti pályafutását.

Dömsödi János szántót, szőlőt és gyümölcsöst művelő, termőföldet szerető gazdálkodócsaládba született 1940. november 7-én, Velenécen. Szülei az 1956-os forradalmat követő erőszakos „kollektivizálás”, földjeik nagyobb részének elvonása ellenére is az öttagú család megélhetéséért küzdő egyéni gazdálkodók maradtak.



Dömsödi János 2021-ben a Stefanovits Pál-émlékdíj átvételekor a MATE-n

Az általános iskola után a család nyomaszto politikai-megélhetési helyzete miatt egy iskolaévet ki kellett hagynia, és egy „jótevőnek” is köszönhetően mezőgazdasági technikumba került. Már a középiskolában felkeltette érdeklődését a talaj, ami Fekete Zoltán „Mezőgazdasági éghajlatlan és talajtan” című, technikumok számára írt tankönyvének volt köszönhető.

A technikum után részben anyagi, de főként politikai okok miatt nem tudott továbbtanulni. A Magyar Optikai Művekben lett segédmunkás, de a család pártfogójának ajánlásával átkerülhetett a Kreybig-intézet (Szerves-trágya Biológiai Laboratórium) és a Bányászati Kutatóintézet Tőzegosztályának összevonásával létrehozott Helyiipar Kutatóintézetbe. A Kreybig-hagyaték 1:25 000 méretarányú „átnézetes talajismereti” térképszelvényeinek és nyomtatásban is közölt magyarázó füzeteik, az 1:75 000 méretarányú, úgynevezett „tájtermesztési” térképszelvények tanulmányozása páratlan alkalom volt számára az ország talajadottságainak megismerésére. Főként alluvialis területeket tanulmányozott, egykori lápvídek, kis medencék, sárrétek,

turjánok, vápák, semjékek talajait. Eközben földmérő és földrendező mérnöki diplomát szerzett az Erdészeti és Faipari Egyetem Földmérési és Földrendezői Karán.

Négy évtizeden át tervezte, irányította és végezte a magyarországi láptalajok, lápos réti talajok és a lápi eredetű nyersanyagok (tőzeg, lápföld, lápi mész) földtani és talajtani kutatását, feltérképezését, amiről kutatási jelentéseket készített.

Az egyes láptalajrégiók (pl. a Fertő-Hanság-medence, a Fejér és a Veszprém megyei Sárrét, a Nagy-berek és környéke, a Kis-Balaton és környéke, Marcal-völgy stb.) kutatási eredményeit az Akadémiai Kiadó folyóirataiban angol, német, orosz nyelvű összefoglalókban ismertette. Időközben bekapcsolódott a Nemzetközi Láp- és Tőzegtársaság (International Peat Society) munkájába, részt vett konferenciákon és tanulmányutakon Lengyelországban, Skóciában, Svédországban, Finnországban, Belarusziában, Németországban, Oroszországban.

Ő irányította a hazai lápi eredetű nyersanyagok szabványainak és katasztereinek kidolgozását, ami alapján a nyersanyagok az Országos Ásványvagyony-nyilvántartásba kerültek. A Külkereskedelmi Minisztérium közvetítésével, egy kanadai vállalkozó felkérésére manitóbai láptalajon is végzett földtani-talajtani kutatást, térképezést, majd a tőzegtelep víztelenítési és kitermelési tervét is elkészítette (1982-1983).

A tudományos fokozat megszerzéséhez az MTA-TMB (Tudományos Minősítő Bizottság)

által meghatározott aspirantúra vizgalkötelezettségeit az Eötvös Loránd Tudományegyetemen végezte, további elméleti és gyakorlati ismereteket a Brémai Talajtechnológiai Kutatóintézetben szerzett. Kandidátusi értekezése (1986) az MTA Földrajztudományi Kutatóintézet kiadásában, Marosi Sándor akadémikus előszavával, „Lápképződés, lápmegsemmisülés” címmel, könyvként jelent meg (1988).

A Földmérő és Talajvizsgáló Vállalatból kivált és megalakult Talajjavító Nyersanyag-kutatási és Tervező Iroda Mezőgazdasági Földtani Szolgálatának a vezetője lett. A tervezőiroda vezetőjeként (1984-1998) valamennyi talajjavító ásványi nyersanyag (mészke- és dolomitörlemények, alginit, zeolit, bentonit, lignitporos gipszanhidrid stb.) alkalmazási kérdéseivel és meliorációs tervezéssel foglalkozott, egészen a talajjavító vállalatok (és a talajjavítási feladatok) rendszerváltozás utáni megszűnéséig.

Pályázaton nyerte el egyetemi docensi kinevezését 1989-ben az Erdészeti és Faipari Egyetem Földmérési és Földrendezői, majd Geoinformatikai Karának a tanszékére, ahol a Földtan, a Talajtan, a Földhasználat és a Földminősítés tantárgyakat oktatta és gondozta 2010-es nyugállományba vonulásáig. A Földhasználat és Földminősítés tantárgyakat meghívott előadóként a Gödöllői Szent István Egyetemen is oktatta néhány szemeszterben.

Tíz könyvét és 120 tudományos dolgozatát, szakcikkét jegyzi a Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT).

Dömsödi János több, maig egyedülálló műve segítette a termőföldek és a kertészeti termelés hozamait. A legfontosabbak:

Lápi eredetű szervesanyag-tartalékaink mezőgazdasági hasznosítása (Mezőgazdasági Kiadó, 1977); Talajjavítási útmutató (Mezőgazdasági Kiadó, 1984) és a Földhasználat című, közel 500 oldalas enciklopédiája (Dialog Campus Könyvkiadó, 2006).

Kezdeményezője és tevékeny szervezője volt az évenként megrendezett országos földügyi; birtokrendezési, földhasználati, földminősítési, vidékfejlesztési, osztatlan közös földtulajdon-rendezési konferenciáknak, amelyek jelentősen elősegítették a mezőgazdaság rendszerváltozás utáni fejlődését.